

Digitaliseringsdirektoratet
Dataminimeringsrådet
Postboks 1382 Vika
0114 Oslo

Oslo, 13.08.2026
Deres ref.: Dataprioriteringsrådet veileder, Vår ref.: 26/922
Saksbehandler: Richard Ragnarson
Seksjon for Internasjonalt sekretariat

Høringssvar – Innspill til veileder ved tilgjengeliggjøring av data fra offentlig sektor

Statistisk sentralbyrå (SSB) vedlegger høringssvar til *Veileder ved tilgjengeliggjøring av data fra offentlig sektor*, se utfylte mal for høringssvar på neste side.

Med vennlig hilsen

Geir Axelsen
Administrerende direktør

Kopi til Finansdepartement.

Spørsmål til høring

Vi forventer ikke at dere svarer på alle spørsmålene. Noen av spørsmålene er i hovedsak rettet mot offentlig sektor som tilbyr data, mens andre spørsmål er rettet mot brukere av dataene (næringsliv, forskning, presse, sivilsamfunn, osv.). Dere kan svare på spørsmålene som er relevant for dere.

Høringen er åpen, og alle kan sende inn innspill. Rådet ber om at svar sendes inn ved hjelp av denne svarmalen.

Navn, enten på virksomheten du representerer, eller deg som privatperson:
Statistisk sentralbyrå (SSB)

Hva beskriver best deg/dere som avsender:

☒ Offentlig virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)

☐ Næringsliv (privat virksomhet eller bransjeorganisasjon)

☐ Forskning eller utdanning

☐ Presse eller medier

☐ Sivilsamfunn eller interesseorganisasjon

☐ Privatperson

☐ Annen – Beskriv gjerne her:

1. Veilederens relevans og nytteverdi

På hvilken måte kan veilederen være nyttig for offentlige virksomheter som tilgjengeliggjør data?

Veilederen klargjør minimumsstandarder (krav) og øvrige anbefalinger. Den vektlegger betydningen av metadata, noe som er positivt ikke bare for databrukere, men også for å synliggjøre for datainnehaver hvilke data som etterspørres og som derfor bør tilgjengeliggjøres, samt i dialog med brukere å sikre at tilgjengelige metadata er tilstrekkelig for å finne frem til og forstå data for viderebruk. Dette betinger at metadata går utover minimumsstandard med hensyn til detaljnivå.

Veilederen kan videre bidra til økt bevissthet om hvordan data kan tilrettelegges for gjenbruk innenfor de rammene som følger av både generelt og sektorspesifikt regelverk.

*Et sentralt mål er at data skal være enkle å finne, forstå og ta i bruk. Rådet ønsker særlig innspill fra virksomheter og personer som **bruker data** fra offentlig sektor.*

Dekker veilederen de behovene dere har som brukere av offentlige data? Er det viktige brukerbehov som ikke er omtalt?

Veilederen dekker i hovedsak sentrale behov knyttet til å finne, forstå og ta i bruk data fra offentlig sektor, også for statistikkformål. Særlig er vektleggingen av metadata, dokumentasjon og standardiserte beskrivelser viktig for å fremme gjenbruk og samordning på tvers av sektorer.

Hva kan man gjøre i offentlig sektor gjøre for å sikre at veilederen blir tatt i bruk og har en positiv effekt?

Det vil være nyttig med tydelig kommunikasjon om sammenhengen mellom veilederen og eksisterende regelverk og nasjonale standarder for dataforvaltning når veilederen presenteres.

Rådet foreslår at veilederen erstatter Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data ([lenke til regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)). Rådet mener at en veileder er mer fleksibel og enklere å holde oppdatert. Samtidig kan en veileder oppfattes som mindre forpliktende enn et rundskriv og/eller retningslinjer. Hvilke fordeler og ulemper ser dere med at det er en veileder fremfor retningslinjer?

En veileder er mer fleksibel og kan lettere oppdateres i takt med teknologisk og regelverksmessig utvikling. Samtidig kan den oppfattes som mindre forpliktende enn retningslinjer eller rundskriv. Det er derfor viktig at det tydelig framgår hvilke deler som er krav, og hvilke som er anbefalinger om god praksis.

Veilederen inviterer også til samarbeid. Gjenbruk og viderebruk av data skal dekke nye behov for kunnskap og verdiskaping. God dialog er viktig for å oppnå dette, og styrker veilederens funksjon sammenliknet med tradisjonelle retningslinjer. Tiltak for å styrke mekanismer og samarbeid mellom offentlige dataeiere på dette feltet er fortsatt relevante og kan forbedres.

2. Skillet mellom krav og anbefalinger

Veilederen skiller mellom gjeldende og kommende rettslige krav på den ene siden, og anbefalinger for god praksis på den andre siden. Rådet ønsker innspill på om denne balansen er hensiktsmessig og forståelig. Er forskjellen på krav og anbefalinger hensiktsmessig og forståelig? Er det anbefalinger som i realiteten er krav, og i så fall, etter hvilket regelverk?

Det er rimelig å opprettholde skillet mellom krav og anbefalinger for god praksis. Imidlertid kan det være nyttig å skille også mellom anbefalinger med ulik prioritet, basert både på grad av viktighet fra et rent faglig synspunkt og eventuelt regelverk. Veilederen opererer med et slikt skille (lavt/middels/høyt ambisjonsnivå) med referanse til FAIR-prinsippene, men ikke når det gjelder de konkrete anbefalingene.

3. FAIR-prinsippene

Veilederen viser til de internasjonale FAIR-prinsippene. FAIR står for Findable, Accessible, Interoperable, Reusable. Dette er en større endring sammenliknet med de nåværende retningslinjene ved tilgjengeliggjøring av offentlige data. Rådet har selv definert ambisjonsnivåene, som en hjelp for offentlige virksomheter når de skal vurdere hvilke prinsipper de bør etterleve.

På hvilken måte har det en verdi for databrukere om offentlig sektor i større grad etterlever FAIR-prinsippene? Eventuelt hvis det ikke har verdi, hvorfor ikke? Er FAIRprinsippene gjennomførbare og mulig å etterleve for offentlige virksomheter som deler data?

FAIR-prinsippene er et enkelt, helhetlig rammeverk som er utformet for å gjøre gjenbruk og viderebruk av data enklere for brukerne. FAIR-prinsippene er noe dataeiere og dataprodusenter skal ha i bakhodet når de produserer, dokumenterer, forvalter og deler data. Veilederen sine krav og anbefalinger er i seg selv tydelig inspirert av FAIR-prinsippene. Anbefaling nr. 14 om å «se til FAIR-prinsippene» når dataeiere skal tilgjengeliggjøre data viser også at prinsippene danner en norm som bør legges til grunn for å ivareta brukerperspektivet for viderebruk av data.

Øvrige krav og anbefalinger (nr. 1-13) i veilederen er i hovedsak konkrete, målbare og kan tydelig etterleves. Det bør vurderes om beskrivelsen av FAIR-prinsippene heller tas inn som et vedlegg i veiviseren for å skille tydeligere mellom konkrete krav og anbefalinger, og den normdannende funksjonen FAIR prinsippene bør ha. Det vil også gi punktene 1-13 større oppmerksomhet.

Er rådets ambisjonsnivåer for FAIR-prinsippene forståelig og hensiktsmessig? Bør ambisjonsnivået justeres for noen av prinsippene, og i så fall hvilke og hvordan?

Ulike dataeiere kan ha ulike utfordringer sett opp mot FAIR-prinsippene. Det vil derfor ha større verdi om hver enkelt dataeier selv gjør sin vurdering av hvor de står i forhold til å oppfylle FAIR-prinsippene.

Det er også sannsynlig at flere av underpunktene som beskriver FAIR-prinsippene er viktige for oppfyllelsen av flere prinsipper enn bare ett. For eksempel kan verdien av å gi data og metadata (eventuelt variabler i datasett) varige og globale identifikatorer være viktig både for gjenfinnbarhet (F1), tilgjengelighet (A1) og interoperabilitet (ikke nevnt).

Ambisjonen om å oppfylle FAIR-prinsippene kan kanskje løses ved å bruke prinsippene til å måle og sammenstille etterlevelse, like gjerne som å forsøke å beskrive tilstanden og ambisjonen på dette området før veilederen publiseres. Etter vårt syn kan avsnittene om ambisjonsnivåer for FAIR-prinsippene og hvordan veilederen understøtter dem tas ut.

Er oversettelsene av prinsippene forståelig, og gjengir de meningsinnholdet fra originalspråket, engelsk? Hvilken norsk oversettelse av "Findable" er mest dekkende og presis - "gjenfinnbar" eller "søkbar"? Er det andre begreper som bør vurderes?

Oversettelsene fremstår generelt som forståelige. For «Findable» vurderer vi «gjenfinnbar» som mer presist enn «søkbar», ettersom prinsippet omfatter både muligheten til å finne data gjennom søk og å identifisere data ved hjelp av metadata og identifikatorer.

Prinsippet om «interoperabilitet» kan like gjerne beskrives som at data skal være «sammenstillbare». Samhandlingsdyktighet skapes av løsninger og prosesser rundt dataene, ikke av dataene i seg selv. Det er også viktig å poengtere at data som beskriver samme type enheter, forhold mm. må være sammenstillbare på tvers av datasett og ikke minst være sammenstillbare over tid. Dette er litt utydelig i underpunktet til fairprinsippet om interoperabilitet.

4. Andre innspill

Vi ønsker også innspill som ikke dekkes av spørsmålene over. Dette kan være synspunkter på enkeltpunkter i veilederen, forhold vi ikke har spurt om, eller andre perspektiver dere mener er relevante.

Er det noe i veilederen dere ønsker å kommentere spesifikt, bruker dere gjerne overskriftene og nummereringen fra veilederen.

SSB er i hovedsak positiv til veilederen og støtter dens mål om å fremme deling og gjenbruk av data i offentlig sektor. Vi vil særlig understreke to forhold:

- Veilederen forholder seg i hovedsak til offentleglova og dataforvaltningsloven. Når det gjelder tilgjengeliggjøring av beskyttede data, er dette ofte regulert i særlovgivning. For SSB innebærer dette blant annet at deling og tilgjengeliggjøring av opplysninger må skje innenfor rammene av statistikkloven. Særlovgivningen påvirker også ressursbruk og prioritering hos dataeiere. Sett fra utsiden oppfattes dette som ulik praksis. Det vil være et omfattende arbeid å gjennomgå særlovgivningen med tanke på samordning og felles praksis. En nærmere gjennomgang for å se etter forbedringer til fordel for enklere viderebruk av beskyttede data vil likevel være nyttig, og i tråd med målsettingene med den nye dataforvaltningsloven. Ulik særlovgivning trenger i seg selv ikke være et hinder for bedre tilgjengeliggjøring. Forbedringer kan oppnås gjennom bedre tverrgående samarbeid. Hvordan dette kan stimuleres kan være en oppgave for Dataprioriteringsrådet, men også for andre som skal ivareta nye roller og oppgaver som følger av dataforvaltningsloven.
- Veilederen går bare i generelle termer inn på mulighetene for deling av beskyttede data, noe artikkel 3 i dataforvaltningsforordningen (jf. § 6 i dataforvaltningsloven) under visse betingelser åpner for. Her vil det være hensiktsmessig med noe konkretisering. Det er også viktig å presisere at viderebruk av beskyttede data må skje med hjemmel i den sektorspesifikke lovgivningen som regulerer de aktuelle dataene.